

Johannes Buchholtz: af "Dr. Malthes hus"

(Roman fra 1936)

Kap. I

En lille god by. Hvor ser den pæn ud højt oppefra, fra en sky eller flyvemaskine. Fjorden er blå og tagene røde. Og så er det godt vejr – solskin og frisk blæst. Kirketårnet spejler sig nydeligt i vandet – på den måde er der jo to kirketårne. Det er i marts måned, en meget håbefuld måned, nu skal det snart være forbi med denne kedelige vinter. For fjorten dage siden – åh, det var hæsligt, for da var fjorden ikke blå og levende, men død og grå af tung gammel is. Ja, det er en lille by set heroppefra. Den har et kors af brede gader midt igennem sig, en til havnen, en til syd og de andre verdenshjørner. Det ser moralsk ud. Desuden er der et netværk af mindre gader, en skov på den ene side af byen og en landtange på den anden. Den ligner måske nok andre byer i Danmarks riger og lande, men derfor er den alligevel ikke kedelig, for sådan skal det jo være. Af det kønne bliver man ikke træt. Kunne det tænkes, at man ønskede den velskabte kvindes bryst eller ankler anderledes? Nej, lad os ikke pille ved det fuldkomne. Den lille by er fuldkommen – den har alting: Havn med to lange moler, der rækker sig favnende ud mod skibene: Velkommen! Bliv her længe, jeg skal beskytte jer mod storm og bølger og alle tænkelige farer! Undtagen de små farer, der tripper på havnekajen i laksko og silkestrømper, men dem ønsker I jo slet ingen beskyttelse imod! Byen har jernbanelinjer til begge sider – en venlig slange, der har slået en knude på sig selv, og den har et gasværk til at koge ved, et elektricitetsværk for at man kan se, når det bliver mørkt, et vandtårn og mange små beværtninger for den tørstige – ja, her mangler ingenting. Man kan blive født – alle de små sorte prikker, som vrimler omkring mellem hinanden, er mennesker, født af kvinder, indfødte de allerfleste af dem. Heroppe i det høje kan vi ikke skelne dem fra hinanden – det er kommaer og bogstaver uden mening i livets roman.

Er det der komma ikke lidt længere end de andre? Jo, det er dr. Malthes, han har en stor hat på og bliver til et semikolon. Stor hat er tegn på aparte tankegang. Kan det ikke blive til malerier, billedstøtter eller romaner, så kan det i alt fald blive til en stor hat. Tankerne tager vej ud under hattepulden og fimirer med skyggen selv i stille vejr. Nå,

men ham hører vi senere mere om. Heroppefra gælder det de store træk, og det er farligt at fortabe sig i spekulationer vedrørende forholdet mellem hjerner og hatte. Når man er født, bliver man døbt i den gamle hvide kirke – senere køres man i flunkende barnevogn gennem gaderne og måske et lille stykke ud ad vestre havnemole, hvis barnepigens har sans for frisk luft og matroser. Og man leger i byparken, på tømmerpladsen, ved stranden eller havnen, og man går i skole her eller der, konfirmeres i sin barnetro og får sit første kys af naboens søn eller datter... og... ja, alting sker i den lille by. Hvad gør det, at husene ikke er ret høje. I lave huse kan der tænkes høje tanker – og omvendt. Lad os gå et slag længere ned, så vi kan begynde at lugte skorstensrøgen. Nu ser vi, at de små mennesker skiller sig ud fra hinanden og bliver meget uens – undtagen netop de to små i hver sin ende af barnevognen, de er tvillinger. Der er tykke koner og tynde jomfruer, en mand i rullestol, men med en holdning som en spansk greve, og en anden mand, som står foran et gyldent palads med søjler – han er måske greve? Nej, det er han nok ikke, for paladset er et biografteater, det ser vi nu. Og bilerne trutter – en kører alt for hurtigt, politibetjenten på Torvet kikker efter ham, men om det er, fordi han overskrider den tilladte hastighed, eller fordi han har en smuk pige ved siden af sig, vides endnu ikke. På fortovet går en anden ung dame. Hun har sølvkræm om halsen – også hun drejer sig og kigger efter bilen. Og sølvkræven logrer med halen, som var den godt tilfreds. Der er to drenge med et brændeglas på en trappesten, og der er en mand, hvis bukser er lidt for lange, de slæber i støvet og er allerede flossede i kanten, men det tænker manden ikke på.

Lad os gå længere ned – helt ned i højde med kirkens vejrhane. Herfra har byen ikke længere det dekorative udseende, som vi var så glade for, men det vi tabte i det store, vinder vi i det små. Nu kan vi se kaktus og hyacinter i fru Malthes vinduer, sjældne kaktus og store hyacinter, hvis duft vi mener at kunne spore, men det er kun indbildning. Det er morsomt at se vinduer med kønne blomster – i et af kvistvinduerne skimtes et par hvide arme, det er næsten lige så godt som blomster, ja bedre, for de bevæger sig. Dr. Malthes må have en datter, måske flere... Nu vrimler det ikke længere på Torvet, i gaderne og i haverne, i alt fald ser vi det ikke, for vi bliver interesseret i specialundersøgelser. Disse pigearme må vi have nærmere bestemt. Vi vil helt ned på jorden og blande os mellem dens

mennesker. Disse mærkelige ansigtsudtryk! En ser mæt ud – er det af mad eller oplevelser, han er mæt? En ser syg ud, en glad, en barsk – og han med de frynsede bukser er ligeglad med frynser og alt andet. Vi gribes af vild nysgerrighed efter at vide, hvorfor de ser sådan ud. Vi standser dem, smiler høfligt og spørger: - Undskyld, men vi ville meget gerne vide, hvorfor De går med stor hat – hvorfor De ser træt ud – glad ud – vred ud – barsk ud? Enkelte river sig fornærmet løs og går videre med hårde skridt på fliserne, men de fleste vil gerne svare. - Jo siger de – det skal jeg meget gerne fortælle, for det letter at snakke om det. Ser De...! Ikke altid forstår vi dog deres forklaring. Vi finder den rent ud sagt meningsløs – prøver at diskutere sagen med dem, men det har de ikke tid til. De skal videre, hen ad gaden og ind ad døre. Folk ved ikke rigtig noget om sig selv. Og vi ved heller ingenting, ellers havde vi ikke spurgt.

Udsigt over Struer by set fra gymnasiet, ca. 1938
(Foto: Struer Museum)

Men vi har dog i alt fald set byen højt oppe fra, set det dekorative og moralske kors i midten og fjorden og de elskværdige havnemoler,

kirken og vandtårnet. Vi har forstået, at her kan man alting fra fødslen til de hvide sten under tårepilene, og at menneskene er kommaer og tankestreger i livets store roman. Selve romanen? Ja, det er en vanskelig sag, men vi vil blande os mellem folk, lytte til, hvad de har at sige, høre dem tale, synge og nyse, følges med dem gennem gaderne, ind i stuerne og ud på havnemolen, ind i kirken eller biografteatret eller jernbanestationen – langs stranden, forbi pavillonen til den lille skov og måske længere bort ud i det åbne land. Somme tider følges vi med et enkelt menneske og somme tider med to. Nogen skændes, og vi søger at skille deres trætte, nogen kysses, og vi giver dem tid til det. Måske er der cirkus i byen, omrejsende cirkus med vilde dyr – skal vi prøve at stille en bange sjæl over for en brølende elefant? Ja, vi vil prøve alt og se, hvad der sker. Vi vil være sent oppe og lade blanke stjerner sejle hen over søvnige mennesker. Vi vil løbe sammen med børn efter hvide sommerfugle på den grønne eng. Vi vil pynte en brud. Vi vil skråle: Hun skal leve! Vi vil være til stede året efter, når hun er blevet til to. Vi vil sejle på blinkende bølger og flyve i en bil langs grå veje. Vi vil gå en tåget morgen gennem de gader, vi lærte at kende deroppefra. Vi vil banke på ruden til en kiosk og købe en avis. Vi vil spørge – vi vil lytte.

Og når det har varet længe nok, stopper vi op. Så må det være blevet til en roman om menneskene i den lille by, thi vi vedtog, at livet selv var en roman.